UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Quinta, de confirmatione et ieiunio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

rum arbitrium, cum per illud non poſſit ſaluari? Nam primam gratiã non põt quis ꝓmereri: vt. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. Sed dic q per liberũ arbitriũ homo habilem ſe poteſt reddere vt ei dñs gratiam infundat.

b ¶ Deſcendit. Conferendo vim regeneratiuã aquis. s. diſtin. iiij. nunq̃. †
e ¶ Ad innocẽtiam. Unde ⁊ datur puero veſtis candida poſt baptiſmũ: vt. s. diſt. proxi. accepiſti. ⁊ ca. venit.
f ¶ Armat. Id eſt inſtituit.

Omnes. ¶ Hec diſtin. diuidit in. xiij. partes. In quarũ pͥma agit de confirmatione, de ieiunijs ⁊ de alijs. Secunda ibi: Nunquid. Tertia ibi: Oĩ die. Quarta ibi: Conuenit. Quinta ibi: Quadrageſima. Sexta ibi: Contraria. Septima ibi: Qr. Octaua ibi: Carnem. Nona ibi: In oib⁹. Decima ibi: Null⁹. xi. ibi: Nõ oportz. xij. ibi: Fucare. Decimatertia ibi: De ſpiritu. Jo. de fan.

a ¶ Oẽs. Expleto tractatu de baptiſmate, ſubiungit magiſter diſtinctionez iſtã in qua tractat de cõfirmatione que in fronte fit: ⁊ merito vltimo loco de hoc ſacro, qr vltimũ eſt inter alia ſacra neceſſitatis preter vnctionem infirmoꝝ: que non ita ꝓprie dicit ſacrz, maxime ſm opinionez eoꝝ qui dicunt eam iterari poſſe, nã ſacramẽta nõ iterant: vt. s. pri. diſt. oſtẽditur. preterea alia rõne. qr hoc ſacrm tãq̃ dignius a ſolis epiſcopis cõfert: vt. j. eo. ca. manus.

Confirmatio a ſolis epiſcopis cõfert.

a ¶ Oẽs. Hic ſm quoſdaz incipit. v. diſti. ſed ꝯpetẽtius (vt quidam dicũt) incipit ab illo capi. cõuenit. j. e. Nam abinde agit de officijs eccleſiaſticis ⁊ ieiunijs.

bus chriſtianis.

¶ Poſt baptiſma, ꝯfirmationis ſacramentum preſtetur.

¶ Diſtinctio. v.

Omnes[a] fideles ꝑ manus impoſitionez epõrum ſpiritum ſanctum poſt[b] baptiſmũ accipere debent: vt[c] pleni chriſtiani inueniant: qr cum ſpũſſctũs infunditur, cor fidele ad prudẽtiam ⁊ conſtantiã dilatatur.

Item Melchiades papa.

¶ Quid conferat ſpiritusſanctus in baptiſmate, q̃d in confirmatione.

Spũſſctũs q̃ ſuꝑ aquas baptiſmi ſalutifero deſcẽdit[b] lapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocẽtiam[e] in cõfirmatione augmentum preſtat ad gratiã: et qr in hoc mũdo tota etate victuris iter inuiſibiles hoſtes et pericula gradiendũ eſt, in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad ꝑugnam, in baptiſmo abluimur, poſt baptiſmũ roboramur: et q̃uis cõtinuo trãſituris ſufficiãt regenerationis bñficia, victuris tñ neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. regñatio per ſe ſaluat mox in pace baptiſmi vel ſeculi recipiendos: cõfirmatio armat[f] ⁊ inſtruit[g] ad agones mũdi huius ⁊ ꝓlia reſeruãdos. q̃ aũt poſt baptiſmũ cũ acq̃ſita innocentia immaculati peruenerint ad mortẽ, cõfirmant morte, qr iam non[h] poſſunt peccare poſt mortẽ.

Idem Hiſpaniarum epis.

¶ Man⁹ vo impoſitiõis ſacrm dignius eſt ſacro baptiſmi.

De his vo ſuꝑ q̃bus rogaſtis vos iformari. i. vtrũ mai⁹ ſit ſacrm man⁹ impoſitionis epõrũ, aut baptiſmi? ſcitote vtrũq̃ magnũ eẽ ſacrz et ſicut vnũ maiorib⁹. i. ſũmis[i] pontificibus eſt accõmodatũ, q̃d niſi a maiorib⁹ ꝑfici nõ pt: ita ⁊ maiori veneratiõe venerandum eſt et tenendũ. ſed ita coniuncta ſunt hec duo ſacra, vt abinuicem (niſi morte preueniente) nullatenus poſſint ſegregari: et vnum ſine altero rite perfici[k] non poteſt.

Item Euſebius papa.

¶ Non ab alijs q̃ ab epiſcopis manus impoſitiõis ſacramentum perfici poteſt.

Manus q̃z impoſitionis ſacrm magna veneratiõe tenẽdũ eſt: q̃d ab alijs ꝑfici non põt niſi a ſummis ſacerdotib⁹: nec tpe apl'oꝝ ab alijs q̃ ab ipſis apl'is legit aut ſcit pactũ[l] eſſe: nec ab alijs q̃ qui eorũ tenent[m] locũ, vnq̃ ꝑfici põt, aut fieri debet. Nam ſi aliter preſumptũ fuerit, irritum[n] habeat ⁊ vacuũ, ⁊ inter eccl'iaſtica nunq̃ reputabit ſacra.

Item Rabanus de inſtitu-

g ¶ Et inſtruit. hic habes ad quid valeat ꝯfirmatio.
h ¶ Nõ poſſunt. In hac eñi vita vel meritũ ꝯparamus vel culpã. xiij. q. ij. tempus.

De his vero. ¶ Caſ⁹ Queſitum fuit a Melchiade an mai⁹ ſit ſacrm cõfirmationis q̃ baptiſmi? et rñ. q vtrũq̃ ſacramentũ eſt magnũ: ſacrm tñ confirmationis in maiori veneratiõe eſt habendũ, qr nõ põt ꝯferri vel confici niſi a maiorib⁹. i. epis.
i ¶ Sũmis. id eſt epis: qui ſummi dicũtur, qr vltra eos null⁹ eſt ordo. Nã metropolitani epi vocãtur. xviij. diſt. ſi epõs. ſed tñ papa hodie ſumm⁹ pontifex appellat. Et dic vſq̃ adeo eſt accõmodatum, q nõ niſi a maiorib⁹ ⁊c. Et eſt hic argu. aliquid dici mai⁹ ratione ipſi⁹ cõferentis. arg. cõtra. s. diſtin. ij. nihil in ſacrificio. de quo ibi notatur.
k ¶ Perfici. id eſt xp̃ianũ facere plenũ et ꝑfectũ: vt. s. ea. diſt. c. j. Jo. ‡

Man⁹ quoq̃. ¶ Caſus Tẽpore apoſtoloꝝ ſoli confirmabant apoſtoli, ⁊ hodie ſucceſſores eoꝝ. i. epiſcopi debent confirmare: et ſi alius confirmauerit, ſacramentum non tenebit.

† vt. s. di. xi. c. ex. per aquã. ⁊ ca. aliõ ⁊ ca. venit. arc.

Epi dicuntur ſummi.

‡ Ad idẽ. j. e. vt ieiuni. Uel dic. i. meritorie recipi altero contẽpto. Archi.

b ¶ Poſt baptiſmum. Unde hoſtia prius lauabatur in litore: et poſtea offerebatur in holocauſtum.
c ¶ Ut pleni. qr ſi cõtemnerẽt, peccarẽt mortalr. hoc de adultis. nã puero ſufficit baptiſm⁹. s. e. di. ꝓxi. q̃ris. Jo.

Spũſſctũs. ¶ Caſus. Pctã remittũtur in baptiſmo, ſed in ꝯfirmatiõe hõ recipit augmentũ gr̃e. ⁊ q̃uis baptiſm⁹ ſufficiat ad ſalutẽ ſtatim morituris, confirmatio tñ victuris eſt neceſſaria, vt cõfirmẽtur ⁊ corroborẽtur contra vitia ⁊ peccata vt poſſint diabolo reſiſtere.

l ¶ Peractum. contra. xcv. diſt. c. ij. ſo. ibi. Uel hoc non inuenimus de iure cõi factũ eſſe, ſecus ex diſpenſatione.
m ¶ Tenent. Alibi monachi dicunt tenere locum duodecim apoſtoloꝝ quo ad renunciationem proprietatis. xvj. q. j. ex authoritate. alibi ſacerdotes quo ad cõfectionem euchariſtie. xj. q. iij. abſit.
n ¶ Irritũ. tñ ex demandatione pape quilibet cõferre poteſt quod habet, vnde ordinatus ordinẽ quem habet,

Monachi tenent locũ apl'orum.

Oedla: t' ordi: nẽ quẽ h3 ꝯfert papa delegã te.

† De hoc ẽt no.xcv. di.pue: nit.arc.

cõferre poſſet, et cõfirmatus confirmationem. ſ. di.pro: xi.nulla ratio. al's non: † vt. ſ. j.q.j.gr̃a. ⁊.q.vij.daiber: tum. Unde nota ꝙ cum collatio ſacramenti competit ali cui rõne ordinis ⁊ officij, etiã prohibitus cõferre poteſt: vt.ix.q.j.ordinationes.j.q.j.qð quidã. vbi vero ex admi niculo ordinis ⁊ de mãdatione, vt con firmatio in fronte ſacerdoti, vel colla tio ordinis compe: tit nõ epis: vt.xcv. diſ.puenit. et.lxi diſt.ca.j.in eo caſu prohibit⁹ nihil agit vt hic in ca.man⁹.

N Ouiſſime. ¶ Caſ⁹. Spi ritusſanctus tradi tur homini ab epõ vt ꝯfirmet ad pre: dicandũ aliis.i.ad donum predicãdi: quod per gratiã in baptiſmate habuit donatus vite eter: ne. Scðo oſtendit qd ſignificet ꝙ ba: ptizatus inũgitur chriſmate a pſby: tero i vertice, ⁊ ab epõ in fronte.

a ¶ Ad predican dum. argu. contra xvj.q.j.adijcimus. ex de here.ad abo: lendã. ſed predica re dici poteſt dãdo de ſe bonum exem plum aliis.

b ¶ Ad habita: tionẽ. Bis ei deſcẽ dit ſpũſſctũs ſuper apl'os. primo quã: do inſufflauit i eos dicẽs: Accipite ſpi ritum ſanctũ. poſt ea deſcẽdit de celo ſuper eos i igneis linguis. ſ. diſti.iiij.

Spũs ſanct⁹ qñ de: ſcẽdit i apl'os.

‡ Sc3 i proprie ⁊c. ‡

Sc3 i die pen tecoſtes ſ. di. p: xi. pro: prie.

c ¶ Tieiuni. ſtatutum eſt ſupple.

d ¶ Perfecte. pfe ctã vocat forte. xij. annoꝝ: qñ pmoue ri poteſt ad ordies miores. lxxvij. diſ. cap.ij. vel. xxv. an: noꝝ. ff. de mino ribus. l.j.

tione clericoꝝ libro.j.ca.xxx.

¶ Quare ꝯfirmatiõis ſacra: mentũ baptizato tradatur.

N Ouiſſime a ſummo ſa cerdote p impoſitionẽ manus paracletus tradit ba: ptizato, vt roboret p ſpm̃ ſan: ctum ad predicãdum [a] aliis.i. donũ qð in baptiſmate conſe: cutus eſt p gratiã vite dona: tus eterne. ſignat em̃ baptiza tus cũ chriſmate in ſummita: te capitis p ſacerdotẽ: p põtifi cem vero in frõte: vt in priori vnctione ſignificet ſup ipſum ſpũſſancti deſcẽſio ad habita: tionem [b] deo cõſecrãdam. In ſecunda quoq3 vt eiuſdẽ ſpũs ſancti ſeptiformis gr̃a cum oĩ plenitudine ſanctitatis ⁊ ſcien tie ⁊ virtutis venire in hoĩem declaretur. Item ex concilio Aurelianenſi cap.iij.

¶ Ad confirmationẽ non ni ſi ieiuni veniant.

U T ieiuni [c] ad cõfirma: tionẽ veniant pfecte [d] etatis, vt moneant cõfeſſionẽ facere prius, vt mũdi donum ſpũſſancti valeant accipere: et qr nunq3 erit chriſtianus [e] niſi in cõfirmatiõe [f] epiſcopali fue rit chriſmatus.

Item ex cõci. Meldẽ. cap.vj.

¶ Epiſcopi ꝓo nõ niſi ieiuni baptizatos confirment.

U T epi [g] nõ niſi ieiuni p impoſitionẽ manuum ſpm̃ ſanctum tradãt, exceptis infirmis, ⁊ morte periclitanti bus [h]. Sicut autẽ duob⁹ tpib⁹ paſcha videl3 et pentecoſte, a ieiunis celebrari debet baptiſ: mus: ita etiã traditionẽ ſpũs ſancti a ieiunis [i] põtificib⁹ con uenit celebrari. Item ex con: cilio Terraconeñ. ca. vj.

¶ Secundo autem vel tertio nullus confirmetur.

D Ictũ eſt nobis ꝙ qui: dã de plebe bis vel ter vel eo amplius epis ignoran: tib⁹ tñ ab eiſdẽ epis ꝯfirmẽt: vnde viſum eſt nobis eãdẽ cõ firmationem ſicut nec baptiſ: ma iterari minime debere: qa bis vl' ter vel ãplius [k] baptiza: tos aut cõfirmatos, nõ ſcl'o ſ3 ſoli deo ſub habitu regulari vel clericali religioſiſſime fa: mulari decretum eſt.

Item Grego.ij. De eodem.

D E hoĩe q̃ a põtifice cõ firmat⁹ fuerit denuo † qr illa talis iteratio vel confir: matio eſt prohibenda.

Item Stephanus papa.v.

¶ Omnia ſacramẽta crucis ſignaculo perficiuntur.

N Unquid non oĩa chriſ: mata [l] ſacerdotalis my ſterij crucis figura pficiũtur? Nunquid baptiſmatis vnda niſi cruce [m] ſctificata pctã re: laxãtur? ⁊ (vt cetera preterea: mus) ſine crucis [n] ſignaculo quis ſacerdotij gradus aſcen dit? Item ex cõcilio Cartha ginenſi quarto.

¶ Energumini oĩbus die: bus exorcizentur.

O Mni die exorciſte ener: guminis [o] manus impo nant. Energumini vero paui

g ¶ T epiſcopi. Supple ſtatutum eſt.

h ¶ Periclitantibus. ſ. diſt.iij. venerabilis.

i ¶ A ieiunis. hoc etiã in aliis ſacramẽtis obſeruandũ eſt. ſ. xxij.q.v. honeſtum. ſ. di.ij. liquido.

D Ictũ eſt. Caſus. Quidã ignorantibus epis facie: bãt ſe pluries con: firmari. vnde ſta: tutum fuit hic ꝙ ſi cut baptiſmus nõ d3 iterari, ita nec cõfirmatio: ⁊ ꝙ bis baptizati vel cõfir mati debẽt relinq: re ſeculũ ⁊ ſeruire deo tm̃. Sequẽtia iiij.ca.patent. Cru ce, id eſt ſigno cru: cis. ſ3 nõ remouet quin aliter poſſint ſctificari, ⁊ valere ad remiſſionẽ pctõ rũ, ſ3 refert factũ: nec aliter fit ſolen: nis baptiſmus.

k ¶ Amplius. ſ. diſtic. pri. q̃ bis. ſ. ſed hoc cũ neceſſi: tas eccleſie exigit: al's de iure nõ poſ: ſet: vt ex de apo.c. ij. Uel l3 hic habe: ant veſtem clerica lem. ſ. clauſam: nõ tñ erunt clerici. ſ. lxxxj. di. dictũ. ‡

† Sub. dicim⁹. ⁊.l.d. ꝯfirmã dũ.l.ſi. vbi de hoc.

N Undq̃. ‡ hec eſt.ij.ps diſ. in qua dicit ꝙ oĩa myſteria debemuſ facere cũ ſigno cru cis. Joan.

l ¶ Chriſmata. id eſt ſacra q̃ cũ vn ctione chriſmatis preſtantur. ij.ps.

m ¶ Niſi cruce. Nõ remouet quin aliter poſſit ſacri: ficari, ⁊ valere ad remiſſionẽ pctõꝝ: ſed refert factũ: qr ſic fit: qr in modu3 crucis fit ſolennis baptiſm⁹: non alr. ſ. pro[illegible]. diſt. ſal.

n ¶ Sine crucis. Auctas illa docet nos facere ſignum crucis. ‡ Egreſſus ei⁹ a pr̃e: regreſſ⁹ ei⁹ ad patrẽ: excur ſus eius vſq3 ad inferos, recurſus vſq3 ad ſedẽ dei. Per dexteram partẽ, ſedẽ dei: per ſiniſtrã inferos intellige.

iij.ps. ‡ Uel dic vt not. ſ. diſt. ad cleſiaſ.

O Mni die. ¶ hec eſt.iij. pars di. in qua dr̃ q̃d iuris ſit de energuminis. ſ. ea. diſt. manus. Jo. de fan.

o ¶ Energuminus. ſ. xxiij. diſt. exorciſta. qui ſcil3 a de: monib⁹ ſunt obſeſſi. Uel energuminis, ab erge quod eſt

Energumini q̃ſunt.

e ¶ Chriſtianus. Plenus quo ad omnia ſacramenta. ſ. eo. omnes.

f ¶ In ꝯfirmatiõe. nũquid minorẽ habebit gloriã par: uulus nõ ꝯfirmatus q̃ ꝯfirmat⁹? videt ꝙ ſic: qr in cõfir matione dat augmentũ gr̃e. ſ. e.c.ij. qð cõcedendum eſt ſi dicatur ꝙ paruulo concedatur gratia in baptiſmo.

Paruu l⁹ nõ cõ firmat⁹ minorẽ habe: bit glo: riam.

labor:et mene, qd eſt defectus: q: ſcʒ in defectu lune vel menſis alienationes mentis patiuntur.

Neophyti. ¶ Qr nuꝑ baptizatos diſſolute viuentes ſolebāt demones energuminos.i.arreptitios facere:ideo ſubiungit a quib⁹ neophyti debeant abſtinere.

Conuenit. ¶ Hec ē.iiij. pars diſti. i qua dr q̄ orationes et collectas debem⁹ facere ſiue proferre in eccl'a Jo.de fan.

¶ Caſus. Incipit hic tractare de officijs eccleſie, et de ieiunijs. Dicitur ergo hic quē ordinē clerici debeāt in diuinis officijs obſeruare. Sequens capi.patet.

a ¶ Conuenit.de officijs diuinis ꝛ ieiunio tractare incipit: et ponit tria capitula. iiij.ps.

b ¶ Equaliter, ſ. xij.diſt.ca.vlti.

c ¶ Collationes. id ē collecte: ꝛ ſunt quedā cap'ꝫ q̄ dicuntur ab epis. † Sczil louū die rū,ꝛ legunt ſi: ne iube domine acabſqꝫ benedictiōe ſa cerdota li ſꝫ h.

d ¶ Collecta.i.ex pleta. nam tūc oia colligunt oꝛone diccta. Uel plebs collecta oratiōe.i.orationis cauſa.

¶ Id ſemper. ¶ Proferatur.i. dicat ſilenter vel dic alta voce loco orationis: et hec erat conſuetudo in primitiua eccleſia ſm̄ hug.

¶ In die reſurrectiōis. ¶ Caſus. Oſtēdit in hoc ca. quot pſalmi et lectiones debeant dici quolibet die in matutinis, ꝛ reprehenduntur illi q̄ in dieb⁹ quotidianis tantum tres pſalmos et tres lectiones dicebāt in matutinis: ꝛ reprehenduntur hic Romani qui mutauerunt morem ſolitum poſtq̄ regnum Italie Theutonicis fuit conceſſum.

pſalmi treſ ʒ le ctiones' tondeʒ dicunt i hebdo mada paſche et pēte coſtes.

f ¶ Tres pſalmos. Solet queri quare diebus iſtis ſeruatur ternarius iſte tam in lectionibus q̄ in alijs? Poteſt dici q̄ hoc fit, quia per hoc notat triduana dn̄i ſepultura. Uel hoc fit propter honorē trinitatꝭ. Uel ideo quia

menta domorū dei intrēt, qb⁹ aſſidentib⁹ in domo dei, victus quotidian⁹ per exorciſtas opportuno tēpore miniſtret.

Item ex eodem.

¶ A quibus neophyti abſtinere debent.

Neophyti aliquādiu a lautioꝛib⁹ epulis et ſpectaculis vel ꝯiugib⁹ abſtineāt.

Item ex ꝯci. Agathen̄.

¶ De ordine officiorum.

Conuenit[a] ordinē eccleſie equaliter[b] ab oib⁹ cuſtodiri: vnde ſtatuendū eſt (ſicut vbiqꝫ fit) vt poſt antiphonas, collatiōes[c] ab epis vel pſbyteris dicant, ꝛ hymni matutini vel veſpertini dieb⁹ oib⁹ decātent, ꝛ in ꝯcluſione matutinarū vel veſpertinarū miſſarū poſt hymnos capitula de pſalmis dicant, ꝛ plebs collecta[d] oratione ad veſperā ab ep̄o dimittatur cum benedictione.

Item ex ꝯcilio Gerundin̄.

¶ De eodem.

Id ſemper placuit obſeruari vt oib⁹ diebus poſt matutinas et veſperas oratio dn̄ica a ſacerdote ꝓferatur[e].

Item Greg.vij.in generali ſynodo reſidens ſtatuit.

¶ De eodem.

In die reſurrectiōis vſqꝫ in ſabbatum in albis, et in die pentecoſtes vſqꝫ in ſabbatum eiuſdem, tres[f] pſalmos tantū ad nocturnos, treſqꝫ lectiones antiquo more canim⁹ et legimus: omnibus diebus alijs per totū annum, ſi feſtum eſt.ix. pſalmos et.ix. lectiones dicimus. Alijs vero dieb⁹.xij. pſalmos ꝛ.iij. lectiones recitamus. In dominicꝭ vero dieb⁹ xviij. pſalmos, excepto die paſche ꝛ pentecoſtes et.ix. lectiones celebramus. Illi autē qui in quotidianis dieb⁹ tres tātūmodo pſalmos, et tres lectiones celebrare volūt, non ex regula ſanctoꝝ patrū, ſꝫ ex faſtidio ꝛ negligētia comprobātur hoc facere. Romani vero diuerſo modo agere ceperūt, maxime a tēpore quo theutonicꝭ ꝯceſſum eſt regimē noſtre eccleſie. Nos autē ꝛ ordinē Romanū[g] inueſtigātes, ꝛ antiquum morem noſtre eccl'ie imitātes antiquos patres, ſtatuim⁹ fieri ſicut ſuperi⁹ prenotauim⁹.

Item ex homil'. Gre.pape.

¶ De obſeruatione quadrageſime.

Quadrageſima ſumma obſeruatione eſt obſeruanda: vt ieiunium in ea (preter dies dn̄icos, qui de abſtinentia ſubtracti ſunt) niſi quē infirmitas[h] impedierit, nullaten⁹ ſoluatur, quia ipſi dies decime ſunt anni. A prima ergo dominica quadrageſime vſqꝫ in paſcha domini ſex hebdomade computant[i], quarum videlicet quadraginta dies et duo ſunt: ex quib⁹ dum ſex dominici dies abſtinentie ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia q̄ triginta ſex dies remanent: vbi gratia, ſi per.ccclxv. dies[k] annus voluitur: deinde

eo tēpore per precedens ieiuniū ſunt facti homines emacerati ꝛ afflicti: vnde eis parcit in illis tēporib⁹: ꝛ hec ſit cauſa quare expleto hoc volumine non cōpellantur magiſtri legere decretales.

g ¶ Romanū. Arg. q̄ per duo extrema colligitur medium, et reprobat: argu.xxxv. diſt. ab exordio. ar. contra. xxviij. di. qr ſunt.

¶ Quadrageſima. ¶ Hec eſt v. pars diſt. in qua ponūtur.v. cap. de abſtinentia ieiunij. Jo.de fan.

¶ Caſus. Queſitum fuit in concilio Greg. pape quare xl. dies abſtinentie et ieiunio deputentur, et non plures vel pauciores. Et reſpōdet: ideo fit, quia iubemur dare decimas oim̄ bonorum noſtrorū, et xxxvj. dies ſunt decime totius anni, quib⁹ quatuor additi ſunt vt adimpleatur quadragenari⁹ quem dominus ſuo ſacro ieiunio cōſecrauit.

h ¶ Infirmitas. que legi non ſubiacet. ſ. e. diſt. j. ſicut non alij. v.ps.

i ¶ Computant. ſ. diſtinct. i. ij. quadrageſima.

k ¶ Dies. ſup. et ſex horas, de q̄bus Annus ſex horis in vno q̄: q̄t dies driēnio vnus dies habet. efficit. vnde fit biſ: ſext⁹. nā dies naturalis ꝯſtat ex. xxiiij horis. hoc idem dicit lex q̄ ann⁹ ꝓ tot decima dies voluitur. ff. de dierū, ſta. libe. cū heres. §. ſi ſtichus. vn̄ cū ieiunam⁹ q̄ſi decimā partē toti⁹ anni pro decima. ccclxv. dierum ieiunamus xxxvj dies, remanent. v. dies et ſex hore. de iſtis. v. dieb⁹ ieiunam⁹ q̄tuor, ſꝫ alio reſpectu. ſ. vt ſacer numer⁹ cōpleat: remanet ergo vnus dies indecimatus, et ſex hore licite, ꝛ ita ſunt. xxx. hore indecimate: ſed ꝓ decima iſtarū horarū in ſabbato maiore tardius cenam⁹: immo alio reſpectu ieiunam⁹, et illi. v. dies nō videt q̄ decimentur. Et ita eſt ar. q̄ ſi ruſtic⁹ habet. xv. corbes vini, nō debet decimare niſi decē.

a ¶ Anni. arg. ꝙ ſi ruſtico poſt decimas datas remanēt v. cordes, ꝙ de illis nō debet dare decimā.
b ¶ Tolluntur. i. accipiuntur.
c ¶ Iubemur. ſ. xvj. q. j. decimas.
d ¶ Bonorū. i. de actionibus ⁊ poſſeſſionibus noſtris, q̄ ⁊ ille in bonis nr̄is cōputātur. ff. de verbo. ſig. bonorum.

nec multum affligere nos ratione medicine, nec malos comedere cibos, nec vltra mēſurā. Io. de fan.
n ¶ Cōtraria. ꝫ. vij. q. ij. c. vlt. ⁊ xxvj. q. ij. illud.
o ¶ Lucubrare. i. flere pctm̄, vel in nocte vigilare.
p ¶ Meditationis. Cū ſuadēt ꝫria deo, maxime ſanis.

Non dico. ¶ Caſ. Non precipitur vt per ſeptimanā, vel per duos dies ieiunet ſine cibo: ſʒ vt quolibet die moderate cibo fruamur.
e ¶ Nō dico hebdomadas. eſſe ieiunādas nō ſumpto cibo.
f ¶ Duplicata. ſicut qñ abſtinemus duobus dieb9 continue, qđ fieri nunq̄ dʒ: vt ex̄ de tēp. or. literas. Romani vero diuerſo modo agere ceperūt, maxime a tēpore q̄ Teuthonicis conceſſum eſt regnum noſtre eccleſie: de q̄ habetur. lxiij. diſt. Adrianus. in fi.
g Sint. Arg. ꝫ. xxxv. diſtin. ab exordio.
h ¶ Quotidiana. Nota ꝙ aliqđ dicitur cōtinuum, licet ibi ſit aliqđ interuallū. nā dicit continua, ⁊ tñ dieb9 dominicis non ieiunamus: verba enim ciuili modo ſunt intelligēda. ff. de ſer. l. ſi cui.
i ¶ Si poſt pariter. q. d. ſi tm̄ poſtea vna vice comedas, quātū dʒ tibi ſufficere trib9 vicibus vel plurib9, qđ quidā faciunt.
k ¶ Obſtruat. i. repleat poſtea per crapulam vſq̄ ad ſummum.
l Sint. ¶ Et quotidie. Et ita videt ꝙ non debet per totū diē abſtinere, niſi forte ex cauſa: vt lxxv. diſt. qđ a tribus. qđ faciunt ſarraceni.

Continuū dr̄. qđ etiā īteruallū hʒ.

per triginta ⁊ ſex dies affligimur: quaſi anni[a] decimas deo damus: ſed vt ſacer numerus quadraginta dierū adimpleatur quē ſaluator noſter ſacro ſuo ieiunio cōſecrauerat: quatuor dies prioris hebdomade ad ſupplemētū q̄draginta dierū tolluntur[b]. i. quarta feria q̄ caput ieiunij ſubnotat. ⁊ q̄nta feria ſequēs, ⁊ ſexta feria, ⁊ ſabbatū, niſi em̄ iſtos dies q̄tuor ſuperiorib9 trigintaſex adiunxerim9, q̄draginta dies in abſtinētia non haberemus. Iubemur[c] aūt ⁊ ab oīpotēti deo oīʒ bonorū[d] nr̄orū decimas dare.

Item Euſebius papa.

¶ Ieiunia legitima nō ſoluātur abſq̄ neceſſitate, pbabili.

Ieiunia in ecclia a ſacerdotib9 ꝯſtituta, ſine neceſſitate ratiōabili nō ſoluant.

Item Hieronymus.

¶ Quotidiana ieiunia duplicatis vel triplicatis ſunt preferenda.

Non dico[e] hebdomadas, non dico ieiunia duplicata[f]: ſed ſaltem ſingulos dies abſq̄ ciborum luxuria tranſigamus.

Idem. ¶ De eodem.

Sint[g] tibi quotidiana[h] ieiunia, ⁊ refectio ſatietatē fugiēs. Nihil em̄ pdeſt tibi biduo vel triduo tranſmiſſo vacuū portare vētrē ſi poſt pariter[i] obſtruatur[k].

Idem. ¶ De eodem.

Sint tibi ieiunia pura, cōtinua, moderataq̄. i. quotidie eſurire, et q̄tidie[l] prādere. Apls inquit. Noli adhuc aquā bibere, ſʒ modico[m] vtere vino ppter infirmitates tuas. Curat em̄ vulnera delinquētiū, curatoſq̄ ſanctificat ieiuniū.

Itē Ambro. in pſal. xx.

¶ Medicine precepta, diuine ſunt conditioni ꝯtraria.

Contraria[n] diuine ꝯditioni p̄cepta medicine ſunt q̄ a ieiunio reuocāt, lucubrare[o] nō ſinūt: ab oī intētione meditationis[p] abducūt: ita q̄ ſe medicinis dederit, ſeipſum ſibi abnegat. Itē Greg. in expoſitione beati Iob.

¶ Quot modis vitium gule nos tentat.

Quinq̄ modis nos vitiū gule[q] tentat: aliqñ nāq̄ indigētie tēpora p̄uenit[r], aliqñ tēpora nō p̄uenit, ſʒ cibos[ſ] lautiores querit, aliqñ q̄ ſumenda ſunt, pcurari accurati9 expetit[t]: aliqñ autē ⁊ q̄litas ciborū ⁊ tēp9 ꝯgruit, ſʒ i ipſa quātitate ſumēdi mēſurā refectionis excedit: nōnūq̄ ⁊ abiecti9 eſt qđ deſiderat[v], ⁊ tñ in ipſo eſtu immēſi deſiderij deteri9 peccat.

Item Pius papa.

¶ Abſq̄ puritate mētiſ, ieiunia ⁊ orationes nō pſunt.

Nihil em̄ pdeſt[x] homini ieiunare et orare, ⁊ alia religiōis bona agere, niſi mēs ab iniq̄tate, ⁊ ab obtrectationibus lingua cohibeatur.

Item Hieronymus.

¶ Mediocre bonū nō eſt magno preferendum.

Non mediocriter[y] errāt q̄ bono magno[z] p̄ferūt

Quinq̄ modis. ¶ Caſ. Guloſi quinq̄ modis delinquūt: vel q̄ nimis cito comedūt, vel quia cibos nimis precioſos, vel nimia cura paratos, vel nimiū ſuſcipiūt de cibo, vel cū ardore nimio.
q ¶ Gule. Nā gula a paradiſo expulit, quem abſtinentia reuocauit. ſ. di. xxxv. ſexto.
r ¶ Preuenit. ſ. e. diſt. j. ſolent.
ſ ¶ Cibos lautiores. ſ. diſt. xlj. ca. j. ij. ⁊ iij.
t ¶ Expetit. Supra diſtinc. l. de his vero, ⁊ hoc cum ſine cauſa facit. ſ. diſtin. xlj. c. iij.
v ¶ Quod deſiderat. Nam ſati9 eſt more dñi piſce veſci ꝙc. xlj. diſt. c. j.
x Nihil em̄ pdeſt. ad vitam eternaʒ: vt de pe. diſ. iij. §. poteſt. ⁊ ca. ſi q̄s autē. pdeſt em̄ quo ad tēporalia. ſ. xxij. q. ij. ſi quelibet.
Non mediocriter. ¶ Caſ. In hoc cap. reprehēdunt quidā qui nimis ieiunāt, orāt et vigilāt, charitati tñ ⁊ eleemoſynis non inſiſtūt. Ex nimia em̄ pſalmorū decātatione incurrit amētia, vel triſtitia, vel corporis egritudo. De9 etiā magis ꝯſiderat intētionē, q̄ multitudinē orōnū. Cū ergo p cētū defunctiſ orat, tm̄ vnicuiq̄ ꝯfert ac ſi p vno ſolo oraret: ⁊ ideo null9 in talib9 dʒ corp9 ſuū nimis affligere, qđ pbat authoritate Eſaie ⁊ apoſtoli.
y ¶ Nō mediocriter errāt. Nā inter bonos ſemp ſecta remiſſiores. xvj. q. j. ſi clericatus. ⁊ ca. ſic viue.
ʒ ¶ Bono magno. ſine q̄ nō poteſt haberi ſal9 eterna.

Vel. i. preliari ſm̄ pa. j. cor. v. d.

Precepta intellige q̄dā et nō oia.

Iſta cap. vident ꝯtraria cigđ dicēdū. ſʒ dic ꝙ hoc intelligit qđ facit ſine iuſta cā. ſʒ ex cauſa hoc licitū eſt vt ibi: modus em̄ vitādi eſt in culpa, non cibi natura.

Sub. vt eſt charitas ⁊ ceterevirtutes et earum opa, vt credere in deū, diligere deū, et hmōi. Archi.

Contraria. ¶ Hec eſt. vj. pars diſt. in qua pbat per x. ca. ꝙ nō debemus nos multum dare medicinis,

mediocre bonū. Nonne rōnabiliter homo dignitatē amittit, q̄ vel ieiuniū charitati aut vigilias p̄fert ſenſus integritati: vt ꝑpter inocētiā imoderatā [a], atq̄ȝ īdiſcretā pſalmoꝝ vel officiorū decātationē, aut amētie aut triſtitie [b] notā icurrat? Nūq̄d v̄boꝝ multitudine flecti deus [c] vt hō pōt? Nō em̄ v̄bis tm̄, ſed corde orādus eſt de⁹. q̄ꝓpt̄ melior eſt quinq̄ȝ pſalmoꝝ decātatio cū cordis puritate ac ſerenitate ac ſpūali hilaritate, q̄ȝ totius pſalterij modulatio cuȝ anxietate cordis atq̄ȝ triſtitia. Cū igit̄ [d] pro cūctis aīab⁹ pſalm⁹ vel miſſa d̄r: nihil min⁹ q̄ȝ ſi ꝑ vno quolibet ipſoꝝ diceret̄, accipit̄. Audiāt itaq̄ȝ q̄ ea que neceſſaria ſunt corpi ſubtrahūt, illud qđ per ꝓphetā dn̄s loquit̄: Ego dn̄s odio habēs rapinā holocauſtoꝝ. De rapina vero holocauſtū offert, q̄ tpaliū bonoꝝ ſiue ciborū nimia egeſtate vel manducandi vel ſomni penuria corpus ſuum immoderate affligit. Uideat itaq̄ȝ q̄d apoſtolus dicat: Carnis curaȝ ne feceritis [e] in cōcupiſcētijs ⁊c.

Item Aug. ſup Joannem.

Non a cibis, ſed ab iniquitatibus abſtinere eſt magnuȝ et generale ieiunium.

Ieiuniū [f] aūt magnū et gn̄ale eſt abſtinere ab iniquitatib⁹ ⁊ ab illicitis voluptatib⁹ ſeculi: qđ eſt ꝑfectum ieiunium in hoc ſeculo, quaſi quadrageſimā abſtinentie celebramus, cū bene viuim⁹: cū ab iniquitatibus et ab illicitis voluptatibus abſtinemus. ſȝ q: hec abſtinentia ſine mercede nō erit: expectam⁹ illā beatam ſpem, et reuelationē glie magni dei et ſaluatoris noſtri Jeſu xp̄i. In illa ſpe cū fuerit de ſpe facta res, accepturi ſumus mercedē. i. denariū. Denarius ergo q̄ accepit nomen a numero decē, addit̄: ⁊ ꝯiunctus quadragenario fit quinquagenarius. Unde cuȝ labore celebram⁹ quadrageſimā ante paſcha, cū letitia v̄o tanq̄ȝ accepta mercede quinquageſimā poſt paſcha. Nā huic tanq̄ȝ ſalutari labori boni operis qui pertinet ad quadragenariū numeruȝ, addit̄ quietis et felicitatis denari⁹: vt quinquagenarius fiat. Significauit ipſe dn̄s hoc multo apertius quando poſt reſurrectionem. xl. diebus [g] conuerſatus eſt in terra cuȝ diſcipulis ſuis. quadrageſimo autem die cuȝ aſcendiſſet in celum, per actis decem diebus miſit mercedeȝ ſpiritus ſancti.

Item ex dictis Apollonij.

Raptorem vel furē non facit neceſſitas, ſed voluntas.

Diſcipulos, cuȝ p ſegetes trāſeūdo euellerēt ſpicas [h], ⁊ ederent [i]: ipſius chr̄i vox innocentes vocat: q: coacti fame [k] hoc fecerunt.

Item Hieronymus.

Nō neceſſitas, ſed volūtas facit perſeuerantiam.

a Immoderatā. ar. q̄ idē facit plus qđ minus. ex̄ de offi. cuſto. c. j. Arg. cōtra. ff. de ſer. v̄rba. pre. ſi arborē.

Melancholia triſtitiā inducit. b Triſtitie. melancholie que triſtitiam inducit. ⁊ ponitur ſymptoma morbi pro morbo.

c Deus. Nam homo flecti poteſt verboꝝ multitudine. nam importunitate q̄nq̄ȝ quis obtinet. de peni. diſ. j. importuna. Juſta ei opportune ⁊ importune. xliij. diſti. ſit rector. imo etiā q̄nq̄ȝ a deo obtiet. viij. q. j. audacter. Et eſt ar. hic cōtra teſtium multitudinem. in aut̄. de referēdarijs. §. ij. colla. ij.

d Cū igit̄. Sed nūquid eſt hoc ita verū? Dicunt quidam q̄ ſic, et eſt in ſacramētis ſpeciale hoc ꝑpter ſctm̄ ſpiritū, qui non datur ad menſuram vt. s̄. pxi. diſti. nec quēq̄ȝ. ſed oia facit cōia. s̄. proxi. diſti. queris. Uel hoc referas ad ip̄m celebrantem: q: tm̄ valet ei vt miſſam celebret pro centum ſicut pro vno ⁊c. vel referas hoc ad caſum in quo canon loquit̄. ſ. q̄ nō minus valet vna miſſa cuȝ hilaritate mētis dicta pro centū, q̄ȝ ſi ꝑ quolibet diceretur cuȝ anxietate. — Eſaie lxj. c. — Miſſa vna an tm̄ pſit oib⁹ q̄ȝ tū vni.

e Ne feceritis. ſcȝ in delicijs ⁊ deſiderijs. q. d. ſupflua prohibet, non neceſſaria. s̄. diſti. iij. peruenit. — Rom. xiij. d — Gala. v. e.

Ieiuniū autē. Caſus. Augu. loquit̄ de ieiunio ſpūali, qđ eſt verū ⁊ ꝑfectū ieiuniū, et ſemꝑ ab oibus tenēdum toto tpe ipſi⁹ vite. ſicut em̄ corpal̄r in quadrageſima ieiunamus ante paſcha, et poſt paſcha in letitia celebramus quinquageſimā, quaſi accepta mercede p̄cedentis laboris: ſic in hac vita quaſi in quadrageſima ieiunam⁹: poſt hanc vitā in letitia recepturi mercedē: cum denarius nobis vite eterne addet̄. quadragenarius em̄ nūerus hāc vitā laborioſam ſignificat, denari⁹ vitā eternā: que poſt hanc vitam additur pro mercede. ad qđ ſignificandum quinquageſimam que fit ex denario addito quadragenario, in letitia celebramus. Seq. duo ca. plana ſunt.

f Ieiuniū. Caſus. Tota vita nr̄a eſt q̄dā quadrageſima: per quam ſi bene ieiunauerim⁹, accepturi ſumus mercedē, ſcȝ denarium: qđ ex eo deſignat̄, q: denarius adiūct⁹ q̄dragenario fit quinquagenarius. vn̄ cū labore q̄drageſimā celebramus ante paſcha: cuȝ letitia v̄o quinq̄geſimā poſt paſcha, id eſt accepta mercede quod etiam ipſe dn̄s ſignificauit. — ad Ti tū. ij. b

g Quadraginta diebus. s̄. lxxvj. diſ. §. nō autē. et. c. ſcire. ȝ. vbi d̄r p. l. dies fiūt. Sȝ ibi. l. pro. xl. ponuntur.

h Diſcipulos. Spicas. Eſt ergo dr̄ia iter furtū ⁊ furtū. arg. ff. de offi. p̄reſi. plebiſcito. nō tn̄ quin furtū ſpice cōmittat̄: ſed nō cōmittit̄ quo ad penā. arg. extra de fur. ſi q̄s. in princi.

i Et ederent. Hoc licebat: ſed nō falcē in meſſē alienam mittere. vj. q. iij. ſcriptum. — Actu. j. b.

Additio. Quia lex vetus hoc pmittebat: ſȝ phariſei reprehendebant eos q: i ſabbato hoc faciebant. Archi. — Joan. xiiij. d.

k Fame. neceſſitas famis excuſat a furto: vt hic, ⁊ ex̄ de fur. c. ſi q̄s. q: neceſſitas nō hȝ legē: vt. s̄. diſt. j. ſicut. ſic ꝑpt̄ neceſſitatē famis Dauid comedit panes ꝑpoſitiōis. xxv. q. j. §. his itaq̄ȝ. nā ob neceſſitateȝ famis pōt pat̄ diſtrahere filios: vt. C. de prībus qui fi. di. l. ij. ⁊ eſt rō: q: in neceſſitate oia debent eſſe cōia: vt. xlvij. di. ſicut hi. ⁊ maxime cibaria: vt. ff. ad legē rho. de iac. l. ij. §. cuȝ in eadē naui. in fi. Itē q: ipſe dn̄s ex p̄cepto tenet̄ paſcere eſurientē: vt. lxxxvj. di. paſce. vn̄ tal̄ fur iuſte potuit credere dn̄ȝ hoc pmiſſurū: ⁊ ſic nō delinq̄t vt inſti. de obli. q̄ ex deli. naſ. §. furtū. ff. de fur. is qui. — Neceſſitate vrgēte multa licent q̄ al̄s non licerēt.

a Quicquid ꝛc. Quaſi dicat, nō eſt meritoriū. xxxiij. q. vj. §. ex his. in prin. Uel dic ꝙ id quod propter neceſſitatē fit, cito ſoluitur. i. ſolui cito debet: ſcȝ ceſſante neceſſitate. j. q. vij. quod pro remedio. Jo.

Nihil enim. ¶ Caſus Dicit̄ hic ꝙ leues et digeſtibiles cibi ſūt ſumēdi. Cibus enim moderate ſumpt⁹ bene nutrit: ſanū ꝛ letū hoīem facit. Cib⁹ autē nimius morbos inducit, et crudeli⁹ hoīem interficit ꝙ̄ fames. nā fames hoīem cito perimit: nimius vero cib⁹ hominez longa egritudine macerat.

b ¶ Nihil eñ. curauit Grānus animas, mō vult curare corpora. §. xv q. j. non eſt.

c ¶ Uoluptatē. i. hilaritatem.

d ¶ Qđ ei fames. Arg. ex duob⁹ contrarijs eūdem ſequi effectum.

Ne tales ꝛc. ¶ Caſus Cōmendatur hic cibi parcitas, et reprehendit̄ guloſitas: et oſtēdit̄ q̄ ſint cōmoda parcitatis, ꝛ que incōmoda guloſitatis. Cū enim homo nimis repletus eſt: ſi ſanguinē non minuat (ſcđm Hippocratē) morbum icurrit. Nam cū homo nō poſſit in eodez ſtatu manere, opȝ eum qui eſt in ſūmo, decreſcere. Unde et Galenus dicit ꝙ athlete qui nimis comedunt, diu viuere non poſſunt: nec eſſe al's ſubtilis ingenij. Patene. i. coq̄ne vel parapſides magne. Ad vſum ſui: al's ad vſū ſue libidinis explende al's ad eſum. Animal, id eſt hominem. al's animam.

e ¶ Labore. Ne breuis hora conſumat victum longi temporis. extra de cen. cū apoſtolus. Ad hoc inuitat monachos: cum ipſe monachus fuerit, non alios. argu. xlj. diſt. non cogantur.

f ¶ Deuorat̄. Non hȝ in ſe cauſam auide deuorādi.

g ¶ Uno. vel vino.

Nidor qđ ſignt. h ¶ Nidoribus. Nidor proprie dicitur quidam odor carnium aſſatarum: nidor eſt, eo ꝙ nebula leuatur.

i ¶ Remediantur. i. remedium habent.

k ¶ Aphoriſmis. Aphoriſmus đr ab a qđ eſt de: ꝛ phoras, id eſt terminatio. inde aphoriſm⁹ quaſi terminatio, vel ſermo determinat⁹. vel đr ab a qđ eſt ſine: et phoros qđ eſt defectus. in de aphoriſm⁹ quaſi ſmo breuis, pauper verbis, diues ſententijs.

l ¶ Obeſa. id eſt rotunda.

m ¶ Manere. Nihil eñ eſt qđ mutabilitatem non ſentiat. in aut̄. de non alie. aut pmu. re. §. nos igit̄. coll̄. ij. et q̄tidie recedunt de corpore noſtro quedā particule: ꝛ alie ſtatum ſuccedūt. ff. de iudi. proponebatur. Mutabilia ſūt omnia.

n ¶ Animal. i. hominem animatū: ꝛ ita in parte intelligitur totū. Ar. contra. ff. de euic. ſi dictum. §. in ſtipulatione. al's animā.

o ¶ Doctiſſimus Hippocratis. Ut dicit hippocrates in aphoriſmis, Repletiōes in vltimo exiſtētes, difficiles ſunt.

p ¶ Quorū vita. ad hoc comedere debent vt viuant, nō viuere vt comedant.

q ¶ Sagina eſt. Juuenalis. Genialis agatur Iſta dies, ſtomachum propera laxare ſaginis. Juuenalis.

Legim⁹ quoſdam. ¶ Caſus Quidam cum diuitijs afflueret, patiebatur podagrā. Poſtea amiſſis bonis, oportebat eū vti ſatis tenui dieta: et ſic curatus eſt a podagra. Prius enim nocebat ſolicitudo et venus, que frangit corpus et animum: ſimiliter cibus nimius nocebat: quem deridet Oratius dicens:
Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

r ¶ Morbo articulari. Id eſt gutta artetica que fit in iuncturis. et quando fit in pedibus, dicitur podagra: et in manibus dicitur chiragra. et in alijs membris ſimiliter dicitur artetica.

Quicqđ[a] eñ neceſſitate fit, cito ſoluit̄: qđ volūtate arripitur, perſeuerat.

Item Joan. chryſoſtomus.

Ciboꝝ temperātia ſalutē, abūdātia cōtrarium parit.

Nihil eñ[b] ſic iucūdum eſt ſicut cib⁹ bene digeſt⁹ aut decoct⁹. nihil ſic ſalutē, nihil ſic ſenſuū acumē operat̄ nihil ſic egritudinem fugat ſicut moderata refectio, ſufficiētia q̄ppe cū nutrimēto ꝛ ſoſpitatē ſimul ꝑcreat ꝛ voluptatē[c]. abūdātia vero morbū facit, et moleſtias ingerit, et egritudines generat. Qđ eñ[d] fames facit, hoc ēt plenitudo ciboꝝ magis aūt ꝛ multo peiora. Fames q̄ppe in paucis dieb⁹ aufert hoīez, ꝛ liberat eū de hac vita penali: exceſſ⁹ ṽo ciboꝝ conſumit ꝛ cōputreſcere facit corp⁹ hūanū: ꝛ macerat egritudie diuturna: ꝛ tūc eū morte crudeli cōſumit. Itē Hiero. aduerſus Jouinianū, li. ij.

Ciborum delicie ſi abūdauerint, ledunt.

Ne tales accipiamus cibos quos aut difficulter digerere aut comeſos, magno partos et ꝑditos labore[e] doleam⁹. Holerū, pomoꝝ ac leguminū et facilior apparat⁹ eſt: et arte īpendijſq; coquoꝝ nō idiget: et ſine cura ſuſtētat humanū corpus moderateq; ſumpt⁹, qr nec auide deuoratur[f] qđ irritamenta gule non hȝ) leuiori digeſtiōe cōcoquitur. nemo eñ vno[g] aut duob⁹ cibis hiſq; vilib⁹ vſq; ad inflāmationē ventris onerat̄: q̄ diuerſitate carniū ꝛ ſaporꝫ delectatiōe ꝑcipit̄. Cū varijs nidorib⁹[h] fumāt patine: ad eſū ſui expleta eſurie, quaſi captiuos trahunt. vñ ꝛ morbi ex ſaturitate nimia ꝯcitant̄: mlt̄iq; īpatientiā gule, vomitu remediātur[i]: ꝛ qđ turpiter ingeſſerūt, turpi⁹ egerūt. Hippocrates i aphoriſmis[k] docet craſſa ꝛ obeſa[l] corpa q̄ creſcēdi menſurā ipleuerint, niſi cito ablatione ſanguinis minuātur, in paralyſim et peſſima morboꝝ gña erūpere: et idcirco neceſſariaȝ eſſe demptionē, vt rurſus habeāt in q̄ poſſint creſcere. non eñ manere[m] in vno ſtatu corpoꝝ naturā, ſed aut ſemp creſcere aut decreſcere: nec poſſe viuere aial[n], niſi creſcendi capax ſit. vnde ꝛ Galen⁹ vir doctiſſim⁹ Hippocratis[o] interpres athletas quorum vita[p] ꝛ ars ſagina eſt[q], đt in exhortatiōe medicine, nec viuere poſſe diu, nec ſanos eē: aīaſq; eorum ita nimio ſanguine ꝛ adipibus quaſi luto inuolutas, nihil tenue, nihil celeſte, ſed ſemper de carnibus ꝛ ructu ꝛ ventris ingluuie cogitare.

Idem ibidem.

Multorum infirmitates ieiunia ſanant.

Legimus quoſdā morbo articulari[r] et podagre humoribus laborantes,

a ¶ Proſcriptione.i.amiſſione: vel q: ipſi ſe priuabant cibis conſilio medicorum.
b ¶ Conualuiſſe. Arg. ꝙ contraria contrarijs curantur. de peni. diſt. ij. ca. j.
c ¶ Epularum. Alias et puellarum.

Joānes de turre cremata cardinalis doctor theologus ſuper regulam Benedicti.
l ¶ Violauerit. Et hoc colligit h. ꝙ monachus factus epiſcopus non debet carnes comedere. Alij ecōtra, cum abſolutus ſit. argu. §. xviij. q. j. ca. vnico. (Monachꝰ eps carnes nō comedat.)

proſcriptione[a] bonoꝝ ad ſimplicem menſam ꝛ pauperes cibos redactos, ꝯualuiſſe[b]. Caruerant enim ſolicitudine diſpenſande domus, ꝛ epularū[c] largitate: que et corpus frangunt et animū. Irridet[d] Oratius appetitū ciborū qui conſumpti relinquūt penitētiam.

Item Gregorius. vij.

¶ Diebus ſabbatoꝝ a carnibus abſtinere debemus.

Quia dies ſabbati apud ſanctos patres nr̄os in abſtinentia celebris eſt habitus: nos eorundem authoritatem ſequentes, salubriter admonemus[e] vt quicūq; ſe chriſtiane religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die (niſi maiori feſtiuitate interueniēte, vel infirmitate impediente) abſtineat.

Item Fructuoſus eps.

¶ Monacho carnem guſtare non licet.

Carnem[f] cuiq; monacho[g] nec guſtandi nec ſumendi eſt conceſſa licentia: nō ꝙ creaturā dei iudicemus indignā: ſed ꝙ carnis abſtinētia vtilis ꝛ apta mōachis eſtimetur, ſeruato[h] tñ moderamine pietatꝭ erga egrotos. Qꝫ ſi qs monachus violauerit[i] et contra ſanctionē regule vſūq; veterem veſci carnibꝰ preſumpſerit, ſex menſiū ſpatio retruſioni ꝛ penitentie ſubiacebit.

Item Hieronymus ad Ruſticum monachum.

¶ De quotidianis operibus monachorum.

Nunq̄[k] de manu tua vl oculis tuis liber pſalterij diſcedat. dicat ad verbum[l] oro ſine intermiſſione. vigilet ſenſus: nec vagis cogitatiōibꝰ patēs corpꝰ pariterq; animꝰ tendat ad dn̄m. Irā vince patientia. Ama ſcientiā ſcripturarū, ꝛ carnis vitia non amabis. nec vacet mēs tua varijs ꝑturbationibꝰ: que ſi pectori inſederint, dominabūtur tui: et te deducent ad delictū maximum. Facito aliquid[m] operis: vt ſemp te diabolus inueniat occupatum. Si apoſtoli habētes poteſtatē de euangelio viuere, laborabant manibus ſuis, ne quem grauarent: et alijs tribuebant refrigeria, quoꝝ pro ſpiritualibus debebāt metere carnalia: cur tu in vſus tuos ceſſura non preparas? Vel fiſcellam texe iunco: vel caniſtrum lentis plecte viminibus: ſerat humus: areole equo limite diuidantur: in quibus cum olerū iactata fuerint ſemina, vel plante ꝑ ordinem poſite, aque ducātur irrigue. hic pulcherrimoꝝ[n] ꝟſuū ſpectator aſſiſtas: Ecce ſupercilio cliuoſi tramitis vndam Elicit: illa cadēs raucum per leuia murmur Saxa ciet[o]: ſcatebriſq;[p] arētia tēperat arua. Inſerātur fructuoſe arbores

d ¶ Irridet. dicēs ſic: Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Et alibi. Me pinguē et nitidum bene curata cute viſes. Cum ridere voles Epicuri de grege porcum. (Voluptas eſt ſpernēda teſtimonio oratij.)

Quia dies. ¶ hec ē. vij. pars diſt. in qua ꝓbat de equitate ꝙ carnes nō ſūt comedende die ſabbati. Jo. de fan. (vij. ps)

¶ Caſus. Authoritate ſctōꝝ patrū monemur in hoc ca. abſtinere a carnibus die ſabbati niſi cauſa infirmitatis: vl niſi ea die magna feſtiuitas interueniat.

e ¶ Admonemꝰ. et ita cōſilium eſt, niſi vbi cōſuetudo eſt ꝙ abſtineant. tūc enim eſt preceptū. ex de ob. ieiu. cōſiliū. Dic de illis vt dixi. §. diſ. iij. de eſu. ꝛ. xij. diſt. illa.

(viij. ps) Carnē. ¶ hec eſt. viij. pars diſtic. in qua ponit regula monachis ꝙ ſe debēt ſemp a carnibꝰ et a pānis lineis abſtinere: et ſemp aliquid operari. Jo. de fan.

f ¶ Carnem. de abſtinentia et ſtudio mōachoꝝ duobus ca. interſerit.

g ¶ Monacho. moniales vinuꝫ vt venenum fugiant. xxxv. diſ. in palea. vinolentum. (Moniales vinū non bibant.)

Nunq̄ de manu. ¶ Caſus. Monachus nō debet eſſe ocioſus, ſꝫ ſemper legere, vel manibus operari ſicut laborabāt apoſtoli, quāuis de ſua ꝑdicatione viuere poſſent. Monachus igitur inſtrumenta ſibi neceſſaria facere debet: ortos colere: arbores inſerere: apibꝰ aluearia fabricare: et earum opera attendere: ꝛ retia texere pro piſcibus capiendis: libros ſcribere. vnde in Egypto non recipit monachus niſi in aliquo opere ſit peritus. Qꝺ autez de monacho hic dicitur, ad clericos nō pertinet: qꝛ de his non agit. Fiſcellam: vas eſt de iuncis, et rotundum. Scatebris, id eſt ebullitionibꝰ. Fabricare, deponens eſt hic: vel ſupple diſce ſcilicet fabricare. (ſ. theſ. ij. b.)

k ¶ Nunq̄. Sꝫ horis conſtitutis. argu. xxxvj. diſtin. ſi quis vult.

l ¶ Ad verbum. id eſt iuxta verbū, ſcilꝫ vt mens et intentio ad quod dicitur, dirigat: non ad alia euagetur. vl ad verbū, id eſt nō tranſcurſu: non trāſiliēdo: ſed tractim ſingula dicendo. argu. §. eo. non mediocriter. argu. ad primum. §. diſtinc. ij. re vera. (Vergilius in Georgicis.)

h ¶ Seruato tamen. Aduertendū eſt iſtum canonem per Gratianum detruncatum fuiſſe. Sic enim habebat originale: Seruato tamen moderamine pietatis erga egrotum neceſſitudines, aut longe proficiſcētium: vt ex volatilibus ſuſtententur, et longinquo itineri deſtinati. Si autem a principe vel epō inuitētur, pro benedictione et obedientia deguſtare non metuant, ſeruantes apud ſe continentiam cōſuetam. Quod ſi quis monachus ꝛc. vt in textu. Teſtes ſunt Bernardus Caſſineñ. abbas, ꝛ (Additio notabilis.)

m ¶ Facito aliquid operis. Supra diſtin. j. quando autem. §. xliij. diſtin. §. j. contra ibi: ad modicum. Sed illud intelligitur ſine pietate reſpectu eoꝛꝫ per que habetur vita eterna. lxxxvij. diſt. non ſatis.
n ¶ Pulcherrimoꝝ verſuum. Sꝫ Vergilij, quibus illud oſtenditur. Arg. contra. §. lxxxvij. diſt. legimus.
o ¶ Ciet. Id eſt mouet.
p ¶ Scatebris. Id eſt ebullitionibus.

a ¶ Uel gemmis. gemme dicuntur nodi virgarum vn de flores et frondes erumpunt. e° dicit lex φ quedam ar bores dicuntur gēmales: vt. ff. ſolu. matri. diuortio. §. ſi fundum. Surculus eſt nodus. Truncus vbi arbores inſeruntur. argu. xxiij. q. iiij. ipſa pietas.

m ¶ Suis. Al's eſſent acephali. xciij. diſt. nulla.
n ¶ Miniſtris. i. prelatis: q: ſubditis miniſtrant verbū dei. xxxvj. diſ. ſi quis.

Nullus pbr̄oꝝ. ¶ Hec eſt. x. pars di. ſm Jo. de fan. ¶ Caſus. Reprehendunt hic pbr̄i qui in conuiuijs que fiebāt pro defūctis, comedebāt nimiū et bibebant: turpes cantilenas cantabāt: ⁊ turpes ludos corā ſe fieri permittebāt.

vel gēmis[a] vl' ſurculis: vt par uo poſt tpe laboris tui dulcia poma decerpas. apū fabricare aluearia ad quas te mittūt Salomonis[b] puerbia: et monaſterioꝝ ordinem ac regiam diſciplinā in paruis diſce corporib⁹. Texant ⁊ lina capien dis piſcib⁹. Scribātur et libri vt et man⁹ operet cibū, et aīa ſaturetur lectiōe[c]. In deſiderijs enim eſt omnis ocioſus[d]. Egyptioꝝ monaſteria hunc morem tenēt, vt nullum abſq; opere ⁊ labore ſuſcipiant: non tam ꝑpter victus neceſſitatē, q̄ꝫ propter aīe ſalutē: ne vagetur pernicioſis cogitationib⁹ mens, et ad inſtar fornicantis Hierl'm oī tranſeunti diuaricet pedes ſuos. et in ſequentibus: Quid ergo. Peribūt omnes qui in vrbibus habitant? Ecce illi fruūtur ſuis reb⁹: miniſtrant eccleſijs: adeunt balnea: vnguēta nō ſpernunt[e]: et in oīm flore verſantur. Ad qđ etiā ante reſpondi, ⁊ nūc breuiter reſpōdeo, me in preſenti opuſculo nō de clericis diſputare, ſed monachū inſtituere.

Item in libro. v. capituloꝝ.

¶ Abſq; prelati ſui licētia canonicis nihil agere licet.

In oībus[f] igit (q̄ꝫtū humana fragilitas pmittit) decernim⁹ vt[g] canonici vl' clerici canonice viuant, obſeruātes diuine doctrinā ſcripture, ⁊ documenta ſctōꝝ patrū, et nihil ſine lnīa epī ſui vel magiſtri eoꝝ incōpoſite[h] gerere preſumant, in[i] vnoq̄q; epatu ſimul manducēt et dormiāt[k], vbi his facultas id faciēdi ſuppetit. Qui de rebus eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt, in vno clauſtro maneant, et ſingulis dieb⁹ mane prima hora ad lectionē veniāt, et audiāt[l] quid eis īperet. Ad mēſā ꝟo ſilr lectionē audiāt, ⁊ obediētiā ſm canones ſuis[m] miniſtris[n] faciāt. Itē ex cōcil'. Maneteñ.

¶ Preſbyteri qui ſimul cōueniunt, ebrietatē ⁊ comeſſationes ſummopere vitent.

Nullus pbr̄oꝝ qñ ad anniuerſariū[o] diem. xxx. vel. vij. vel. iij. alicui⁹ defuncti, aut quacūq; vocatione ad collectā pbr̄i ꝯuenerit, ſe inebriare vllaten⁹ preſumāt, nec precati in amore ſctōꝝ vel alicuius aīe bibere, vel alios ad bibendum cogere[p], vel ſe aliena precatione ingurgitare, nec plauſus ⁊ riſus incōditos ⁊ fabulas inanes ibi referre aut cantare preſumāt: vel turpia ioca vel viſo vel tornatricib⁹[q] anſe ſe fieri patiantur: nec laruas[r] demonū ante ſe fieri conſentiāt: q: hoc diabolicum eſt et a ſacris canonib⁹ ꝓhibitū.

Item ex cōcilio Laodicenſi.

¶ Clericus vel laic⁹ ſine iuſſione epī non peregrinetur.

Non opꝫ miniſtros altaris vel quoſlibet clericos preter iuſſionem[ſ] epiſcopi ad peregrinādum[t] ꝓficiſci. Laicū etiam ſine canonicis literis[v], id eſt formata ſimiliter

b ¶ Salomonis. dicentis: Uade ad apem: et diſce quō operatrix ſit, ⁊ caſtum opus faciat.
c ¶ Lectione. Et dicit lex φ libert⁹ ſimul pōt preſtare operas dominis diuerſis: q: pōt ſcribere vni, ⁊ cuſtodire domū alij. ff. de ope. liber. duoꝝ.
d ¶ Oīs ocioſus. Querit, Egiſt⁹ q̄re ſit fact⁹ adult'? In ꝓptu cauſa eſt, deſidioſ⁹ erat. ex̄ de renuncia. niſi cum pridem.
e ¶ Nō ſpernūt. Peccāt tñ. et epitimio tradēdi ſunt. ꝫ. xxj. q. iiij. ca. j.

In oib⁹ igit. ¶ Hec eſt. ix. pars diſtin. in qua dr̄ φ canonici ſimul debent comedere, dormire, ⁊ iacere i vno ꝯclaui. J. d. f.
¶ Caſus. In hoc ca. dr̄ qual'r canonici regulares viuere debent. Debēt em̄ ſm regulā viuere, ⁊ documēta ſanctoꝝ patruꝫ ſeruare. In epali eccl'ia (ſi fieri pōt) ſimul manducēt ⁊ dormiant, ⁊ prelatis ſuis obediant. Pōt etiā hoc intelligi de oībus clericis collegiatis.
f ¶ In oib⁹. De modeſtia clericorū ⁊ ſobrietate. iiij. ca. continuat.
g ¶ Ut canonici regl'ares. nā canō nuncupat' regula. diſt. iij. canon.
h ¶ Incōpoſite. maxie: qm̄ et ſi bonum agat, penā meretur. ff. de re mili. l. iij. §. in bello.
i ¶ In vno. i. epiſcopali ſede.
k ¶ Et dormiāt. ꝫ. di. xxxij. ſi q̄. ꝯtra. j. q. ij. ſacerdos. ſꝫ hic de regularibus. Uel eſt derogatū. diſ. iiij. leges.
l ¶ Audiant. Quia conuiuium eoꝝ non debet eſſe ſine lectione. ꝫ. xliiij. diſ. pro reuerentia.

Tot natricib⁹. i. ioculatricib⁹ q̄ ad modū torni ſe voluunt.
o ¶ Anniuerſarium. ꝫ. xiij. qōe. ij. quia alij.
p ¶ Cogere. arg. contra Anglicos: vt ex̄ de vita ⁊ ho. cleri. a crapula.
q ¶ Uel tornatricibus. i. ioculatricibus que voluūtur vt torni.
r ¶ Nec laruas. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. qm̄. ⁊. c. cū decorē.

Non opꝫ. Hec eſt. xj. ps diſ. ſm Jo. de fan.
ſ ¶ Juſſionem. nec epm̄ preter iuſſionē patriarche.
t ¶ Ad pegrinādū. vt. C. de epiſ. et cleri. ſi qua per calumniam. in fi.
v ¶ Literis. hoc de cruce ſignatis, qui debent ire vltra mare. vl' de penitentibus. B.
v ¶ Lr̄is. in aut. de ſan. epi. §. iterdicimus. col. ix. ex̄ de vo. magne. nec etiā ꝓuat⁹ aliq̄s princi pem adire pōt ſine aucte iudicis. C. d decu. ſi q̄s decurio li. x. Et φ dr̄ iuſſionē, intellige petitā ⁊ obtētā, nā epo ꝯdicēte nec clericus nec laic⁹ ire dꝫ. ar. xj. q. iij. quid ergo. nec ad iudicium alterius epi. iij. q. vj. nō licet. de pe. diſt. vj. placuit. qđ eſt contra Grat. q̄ dixit p. l. ff. de iudi. l. ij. ⁊ ff. de iuriſ. om. iudi. ſi cōuenerit. cōtrarium: q: leges non dedignantur ſacros canones imitari. in autent. vt cleri. apud prop. epiſ. male enim de ſui epiſcopi iudicio preſumit ⁊c. xj. q. j. placuit. ⁊ cōtumeliam facit iudici qui eum omittit, ⁊ ad alium vadit. ff. de recep. litigatores.

Gēme ſūt nodi virgarū.
germinales.
Liber⁹ dn̄is poterit ſeruire duob⁹.
ꝟſus.
ix. ps.
Canon dicit' regula.
Dic vt ex̄ de vi. ⁊ ho ne. cler. qm̄ vt.
Ut in etiā q̄ maioꝝ vſm̄ ē, ſit miniſter veſter. ar.
x. ps.
Epiſtolas habeat q̄ peregrinari volet.
xj. ps.

Cleric⁹ a pdit ad mini ſtratio nem p diuturnā abſen tiam. a ¶ Proficiſci. Si autē cleric⁹ tādiu abſit ꝙ dubitetur an viuat an mortuus ſit, deſinit habere liberam adminiſtrationē. inſti. de vſuca. §. quod autem.

b ¶ Non opz. ¶ Spectaculis. ī. di. xxxiiij. pbſi. c ¶ Scenis. quid ſit ſcena, Labeo definiuit. ff. de his qui not. infa. l. ij. §. vlti.

Thy= mele. d ¶ Thymelici. a thymele, quod eſt pulpitū: imo Thymelici dicūtur qui miniſtrant ludentibus. ff. de his q̄ no. infa. athletas. vel dicūtur hiſtriones et cantatores, ⁊ eſt verbū grecū Thymele.

Fucare figmētis. ¶ hec eſt xij. pars di. in qua dicitur ꝙ null⁹ debet ponere vnguentum in faciē, nec ligaturas in aures. xij. ps. Jo. de fan.

¶ Caſus. Reprehenduntur hic viri qui medicamentis et colore queſito volunt apparere pulchri, q̄ nec mariti volunt ab vxorib⁹ ſic decipi: nam chriſtiani debēt moribus ornari, ⁊ non falſo colore, nec precioſa veſte: ſuperſtitioſas vero ligaturas inter quas inaures deputantur, portare non debent.

e ¶ Fucare. i. tingere. C. que res vēdi. nō poſ. l. j. Verſus. Si vitium frontis alienus fucus inauret. Gloria frontis obit, cum color hō ſpes abit.

non oportet alicubi pficiſci[a].

Item ex eodem.

¶ Quibus ſpectaculis cleric⁹ intereſſe non debet.

Non opz miniſtros altaris vel q̄ſlibet clericos ſpectaculis[b] aliq̄bus que aut in nuptijs aut ſcenis [c] exhibenſ, intereſſe: ſz ante q̄ȝ thymelici [d] ingrediant̄ ſurgere eos de ꝯuiuio, ⁊ abire debere.

Itē Aug. ad poſſidoniū, et q̇ cum eo ſunt fratres.

¶ Colorū fucis mulieres vti non debent.

Fucare[e] figmentis, quo vel rubicūdior, vl' cādidior, vel verecūdior appareat adulterina fallacia eſt: quia nō dubito etiam ipſos maritos ſe nolle decipi, q̄b⁹ ſolis permittēde ſunt femine ornari ſm veniam, nō ſm imperium. Nam ver⁹ ornat⁹ maxime chriſtianorū ⁊ chriſtianarū, nō tm̄ nō eſt vllus fuc⁹ mendax: verum nec auri quidē veſtiſq̄ȝ pompa, ſed mores boni ſunt. Execranda autē ſuperſtitio ligaturarū, in quibus[f] etiā inaures virorū [g] in ſummis ex vna parte auriculis ſuſpēſe deputātur: nō ad placendū hominib⁹, ſz ad ſeruiendū demonib⁹ adhibenſ.

Itē ex ſymbolo Epheſi. cōci. ducētorȝ epiſcoporȝ q̄ habitū eſt contra Neſtorium[h].

¶ Q̄ ſpiritusſanctus pcedit a patre ⁊ filio.

De ſpiritu [i] dicit dn̄s in euangelio: Jlle me clarificabit [k]. Hoc rectiſſime ſentiētes, vnū chriſtū ⁊ filium nō velut alterius egentem gloria cōfitemur a ſpiritu ſancto gloriā cōſecutū: q̄ ſpirit⁹ eius nec melior nec ſuperior ipſo eſt, ſed quia humana opera faciēs ad demonſtrationē ſue diuinitat̄ virtute ꝓpriū ſpiritus vtebatur ab ipſo clarificat⁹ dicitur, eo ꝙ virt⁹ ſua[l] vel quelibet diſciplina vnūquēq̄ȝ clarificat: q̄uis enī in ſua ſit ſubſtātia ſpiritus eius, et intelligatur in perſona proprietas[m], iuxta id quod ſpiritus eſt et non filius: attamen alienus [n] non eſt ab illo: nam ſpiritus appellatus eſt veritatis [o], et veritas Chriſtus eſt. Unde etiam ab iſto ſimiliter ſicut ex deo [p] patre procedit.

Neſtorius ep̄s. xxiiij. q. iij. quidā. ver. Neſtoriani.

De ſpiritu dicit. ¶ hec eſt. xiij. pars diſtinct. in qua dicitur ꝙ a ſpiritu ſancto omnia perficiuntur, et ſine illo nullum bonum eſt: et ideo Gratianus poſuit in fine iſta duo cap. de ſpiritu ſancto, vt etiam reprobaret quoſdā hereticos q̄ dicūt ꝙ ſpiritus ſanct⁹ nō pcedit a filio, q̄ male dicūt. Jo. de fan.

¶ Caſus. Querebaſ a Neſtorio heretico quare Chriſtus in euangelio dixerit de ſpiritu ſancto, ille me clarificabit: cum ipſe non indigeat clarificatione alterius, nec ſpiritusſanctus ſit eo maior, vt ei gratiam dare poſſit. Et reſpōdet ꝙ hoc ideo dicitur q̄ per opera que in virtute ſpiritusſancti fecit, deitatem ſuā omnibus manifeſtauit: ſicut aliquis virtute ꝓpria vel doctrina clarificari dicitur, eius enim ſpiritus idem eſt cum eo in ſubſtantia, ⁊ procedit ab eo ſicut a patre: ſpiritusſanctus per apoſtolos miracula faciens, Chriſtū eis manifeſtauit poſt q̄ȝ in celum aſcendit. xiiij. ps Joan. xvj. b.

i ¶ De ſpiritu. Cū oīa ſacramēta in virtute ſpiritusſancti perficiātur: non rite ipſa ſacramēta miniſtranſ ſi in ſpiritusſancti, pceſſionē nō recte ſentiſ, de qua ſubdit duo cap. ī. di. ij. cum omnem. Sacrā cia i virtute ſpirituſſcti pficiūſ.

f ¶ In quibus. i. inter quas.

g ¶ Virorum. i. a viris date. Sed videtur ꝙ nec in talibus teneat donatio, quia dicit lex ꝙ ſi vir dat vxori margaritas extricatas: ſi ipſa perforauerit, teneſ lege aq̄. ff. ad legem aquil. ſi ſeruus. §. ſi cum maritus. Sed illō exaudi cum noluit in eam transferre dominium: al'as ſi dat ei vnguenta vel pecuniam ad ea emenda, tenet donatio. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. quod autem. §. j. Idē eſt ſi dat ei ornamenta. ff. de auro ⁊ argen. lega. l. argento. §. ornamenta.

Dona: non ali q̄d te: net quā marit⁹ vxori fa cit. i. ab inuicē ſepara: tas ſm Accur.

h ¶ Contra Neſtorium. Caſus. Dicebat Neſtorius epiſcopus Conſtantino: et etiam greci dicunt ſpiritum ſanctum a ſolo patre procedere, non a filio: quod volebant arguere ex verbis domini dicentis, ſcilicet de ſpiritu ſancto. Jlle me clarificabit, qui a patre procedit. Huiuſmodi error extirpatur hic: nam ſynodus interpretaſ illa verba Chriſti, Jlle me clarificabit ⁊c. oſtendens ſpiritū ſanctū pcedere a patre ⁊ a filio. In alijs etiā errauit

k ¶ Clarificabit. i. opera que faciā in virtute ei⁹, manifeſtabunt me hominibus.

l ¶ Sua. i. Chriſti, q̄ eſt eiuſdē ſubſtātie cū eo.

m ¶ Proprietas. id eſt diſcretio, q̄ perſonaliter ab eo eſt diſtinctus.

n ¶ Alienus. i. aliud in eſſentia. immo idem.

o ¶ Veritatis. i. a veritate. i. a filio pcedens.

p ¶ Ex deo patre. mirum eſt cum Epheſinum concilium fuerit in grecia celebratum, et de quatuor principalibus ſit vnum: vt. xv. diſtinc. canones. quomodo greci audent dicere ſpiritum ſanctum a ſolo patre procedere, cum hic dicitur contra: inducti tamen ſunt ad hoc dicendum duabus de cauſis, ſcilicet quia chriſtus loquēs de proceſſione ſpiritusſancti, ſolum patrem nominat dicens: Qui a patre procedit. Item etiam quia in ſymbolo fidei apud eos edito ſimpliciter continetur. Qui a patre procedit. nos addimus, filioq̄ȝ. ſed in fine ſymboli apud eos ſub anathemate prohibetur vt nullus de

Spūs ſanct⁹ a prē ⁊ filio pcedit, q̄d q̄d dicāt greci.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Deniqꝫ hinc ipſe ſpiritꝰ etiam per manꝰ ſanctorũ apoſtolorũ miracula glorioſa perficiens, dominum glorificauit Ieſum Chriſtũ poſtqꝫ aſcẽdit in celũ: nem creditur Chriſtꝰ natura deꝰ exiſtere, per ſuum ſpiritũ virtutes efficiens, ideoqꝫ dicebat: De meo[a] accipiet, ⁊ annũciabit vobis.

Itẽ Didymꝰ in lib. de ſpiritu ſancto ꝯtra errorẽ grecorũ.

¶ De eodem.

Saluator, qui et veritas eſt, ait: Non enim loquetur a ſemetipſo. hoc eſt, non ſine me, et ſine meo et patris arbitrio, q2 inſeparabilis[b] a mea et patris eſt voluntate[c]: ⁊ amplius[d], quia non ex ſe eſt[e], ſed ex patre et ex me eſt: hoc enim ipſum quod ſubſiſtit et loquitur, a patre ⁊ a me illi eſt. Ego veritatem loquor, id eſt inſpiro que loquitur: ſiquidem ſpiritus veritatis eſt. Dicere enim et loqui in trinitate, non ſecundum cõſuetudinem noſtram, qua ad nos inuicẽ ſermocinamur ⁊ loquimur, accipiendum eſt: ſed iuxta[f] formam incorporalium naturarum, ⁊ maxime trinitatis, que voluntatẽ ſuam inſerit[g] in corde credentium, et eorum qui eam audire ſunt digni. Loqui ergo patrem[h], et audire filium: vel econtrario filio loquente audire patrẽ eiuſdem nature[i] in patre et in filio, conſenſuſqꝫ ſignificatio eſt. Spiritus quoqꝫ ſanctus, qui eſt ſpiritus veritatis, ⁊ ſpiritus ſapientie: non poteſt filio loquente audire que neſcit cum hoc ipſum ſit quod profertur a filio, id eſt procedens deus de deo: ſpiritus veritatis procedens a veritate, et cõſolator manans de conſolatore deo. Deniqꝫ ne quis illum a patris et filij voluntate et ſocietate diſcerneret[k], ſcriptum eſt: Non enim a ſemetipſo[l] loquetur, ſed ſicut audiet loquetur. Cui etiam ſimile eſt qḋ de ſeipſo ſaluator ait: Sicut[m] audio, et iudico. et alibi: Non poteſt a ſe filius facere quicqꝫ, niſi quod viderit patrẽ facientem[n].

Lib. Coll. Socᵗⁱˢ Iesu Paderborn. aᵒ. 1610.

ſide trinitatis aliud docere vel aliter predicare ꝙ̄ ibi cõtinetur audeat. vnde dicunt nos anathematizatos qui ibi addimus filioqꝫ: ſed Chriſtus ideo ita dixit, quia patri voluit attribuere authoritatem inſpirandi. Item in anathemate ponit aliud ꝓ cõtrario: ſed non eſt contrarium, ſed idẽ: cum filiꝰ cum patre ſit idem in ſubſtãtia, ergo quod a patre procedit, et a filio: et ſic non addiſaꝰ, ſed potius declaramus.

a ¶ De meo. Id eſt a me et a patre meo procedit. C. de ſum. tri. l. inter claras. Io. de fan.

Saluator. ¶ Caius. Loquitur hic Didymus cõtra grecos qui errori Neſtorij adherentes dicunt ſpiritum ſanctum a filio non ꝓcedere, vt colligit. ſ. e. ver. deniqꝫ. ⁊ in argumentũ ſuũ aſſumit authoritatẽ dñi dicentis: Non eñ loquit a ſemetipſo: ſꝫ ſicut audit, loquitur. Secũdo exponit qualr̃ iſta verba ſint circa trinitatem intelligenda, ſcꝫ dicere, loq̄, et audire, q2 aliter accipiuntur ꝙ̄ ſm cõſuetudinem qua nos loq̄mur. Tertio dicit ꝙ ſpiritus ſanctꝰ nõ põt aliq̄d audire a filio quod ipſe neſciat.

Ioan. xiiij. b. ⁊ xvj. c.

Ioan. xvj. c.

Opera trinitatis q̄liter ſunt inſeparabilia.

b ¶ Inſeparabilis. per hoc excludit quod dicitur, inſeparabilia ſunt opera trinitatis: vt, xxviij. q. õe. j. ſic enim. vt intelligatur de inſeparabilitate voluntatis et operationis: nam quod operatur pater, operatur ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus.

Opera ſunt duplicia.

c ¶ Voluntate. Quia vult, alˢ falſum eſſet ꝙ gignit pater, nõ filius: comedit filius, nõ autẽ ſpiritusſanctus: argu. ꝟ. e. diſt. iij. c. vlt. Mihi eñ videt eſſe diſtinguendum inter opera operata, ⁊ opera operantia: ſed male, niſi intelligas opera operata, id eſt actus ipſos: vel accidẽs qḋ eſt in ſubiecto. Si enim intelligas opera operata ſm ꝙ effectus eſt a ſua cauſa, nil operatur vna perſona quod tota trinitas non cauſetur, iuxta illud: Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.

d ¶ Et amplius. alia expoſitio eſt. Io.

e ¶ Quia ex ſe nõ eſt. i. nõ ꝓcedit ex ſe. i. ex pſona ſua.

f ¶ Scꝫ iuxta formã ⁊c. ſicut ⁊ ad iura corporalia reſtituitur q̄s: non autẽ ad incorporalia. ff. de vſuca. ſequitur. §. ſi viã, et ita aliter loquũtur leges de his ꝙ̄ de illis.

g ¶ Inſerit. quia hoc liquidũ eſt hic eſſe ⁊c.

h ¶ Patrẽ. in euãgelio tñ exponitur pater dicit vel loq̄tur de filio. i. gignit filium. Pater vel filius loquit de ſpiritu ſancto .i. id eſt inſpirat ſpiritũ ſanctum. Filius audit patrem. i. gignitur ab eo. Spiritus audit a patre vel filio, id eſt inſpiratur ab eo: ⁊ hec expoſitio vſitatior eſt ea que hic ponitur.

Pꝰ loq̄tur ḋ filio, q̄d ſignificat.

i ¶ Eiuſdẽ nature. ſecũdario. principaliter eñ ſic notatur perſonarũ diſtinctio, immo principaliter: nec eſt ibi inuenire priꝰ vel poſteriꝰ: ⁊ oia q̄ in trinitate perſonas diſtinguunt, eſſentiã innuũt, ⁊ eſſentialiter intelligunt ⁊ accipiunt. Unde Auguſti. Non eſt deo aliud eſſe pſonã, et aliud eſſe ſubſtantiam, cum hoc nomẽ perſona principaliter editum ſit ad notandum diſtinctionem perſonarum.

Ioan. xvj. c. Io. v. Ibidẽ

k ¶ Diſcerneret. Dicendo ꝙ non ꝓcederet ab eo.

l ¶ A ſemetipſo. Legit in euãgelio Ioã. Cum venerit paracletꝰ ſpiritꝰ veritatiſ, ille vos docebit omnẽ veritatem: nõ eñ loquet a ſemetipſo, ſed quecũqꝫ audiet loquet: et que ventura ſunt, annũciabit vobis.

m ¶ Sicut audio. i. intelligo ⁊ ſcio. dicit eñ filius ſcientia: et quicquid habet filius, habet a patre, ⁊ ſpiritusſanctus a patre ⁊ filio.

Filiꝰ in diuinis q̄cquid hꝫ a patre hꝫ.

n ¶ Faciẽtẽ. Sepe ſolet ſimilis filiꝰ eſſe patri. Itẽ ⁊ magiſtro diſcipulꝰ, xxiij. q. j. cũ beatiſſimꝰ Ioãnes.

¶ Deo optimo maximo laus et gloria.

Ordo quaternionum.

A.B.C.D.E.F. a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.ſ.t.v.x.y.z. aa.bb.cc.dd. ee.ff.gg.hh.ii.kk.ll.mm.nn.oo.pp.qq.rr.ſſ.tt.vv.xx.yy.zz. A.B.C.D.E.F.G. H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.V.X.AA.BB.CC.DD.EE.FF.GG HH.II.KK.LL.MM.NN.OO.PP.QQ.RR.SS.TT.VV. Oēs ſunt quaterniones preter F, TT, et VV, terniones.

¶ Excuſum eſt hoc p̄clare opus Decreti, Lutecie in edibus Iolande bo[.]hōme, vidue ſpectabilis viri Thielmanni kerver, Anno domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſecundo, ſeptimo idus Auguſti.